

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/160
Bureauonderzoek ten behoeve van de sloop- en
saneringswerkzaamheden in het plangebied 'Oorgat
21-23A' te Edam, gemeente Edam-Volendam (N.-H.)

projectnr. 236261
revisie 01
maart 2011

Auteur(s)

D. la Fèber
A. Spoelstra

Opdrachtgever

Kloosterhoff BV
Kloosterlaan 52
5235 BD 's-Hertogenbosch

datum vrijgave

23 maart 2011

beschrijving revisie 01

Definitief

goedkeuring

A. Spoelstra

vrijgave

I. Vossen

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/160.
Bureauonderzoek ten behoeve van de sloop- en saneringswerkzaamheden in het plangebied 'Oorgat 21-23A' te Edam, gemeente Edam-Volendam (N.-H.)

Auteur(s): D. la Fèber, A. Spoelstra

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

	Inhoud	Blz.
	Administratieve gegevens	4
	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
2	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.2	Landschappelijke situatie	9
2.3	Historische situatie en mogelijke verstoringen	10
2.4	Bouwhistorische ontwikkeling	12
2.5	Huidig en toekomstig gebruik	13
3	Bekende archeologische waarden	15
4	Archeologische verwachting	17
4.1	Archeologische verwachtingskaarten	17
4.2	Gespecificeerde archeologische verwachting	17
5	Conclusies en advies	19
5.1	Conclusies	19
5.2	Advies voor vervolgonderzoek	19
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	21
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
	Kaarten	
	236261-ARCHIS IKAW, AMK-terreinen en waarnemingen uit ARCHIS II	

Administratieve gegevens

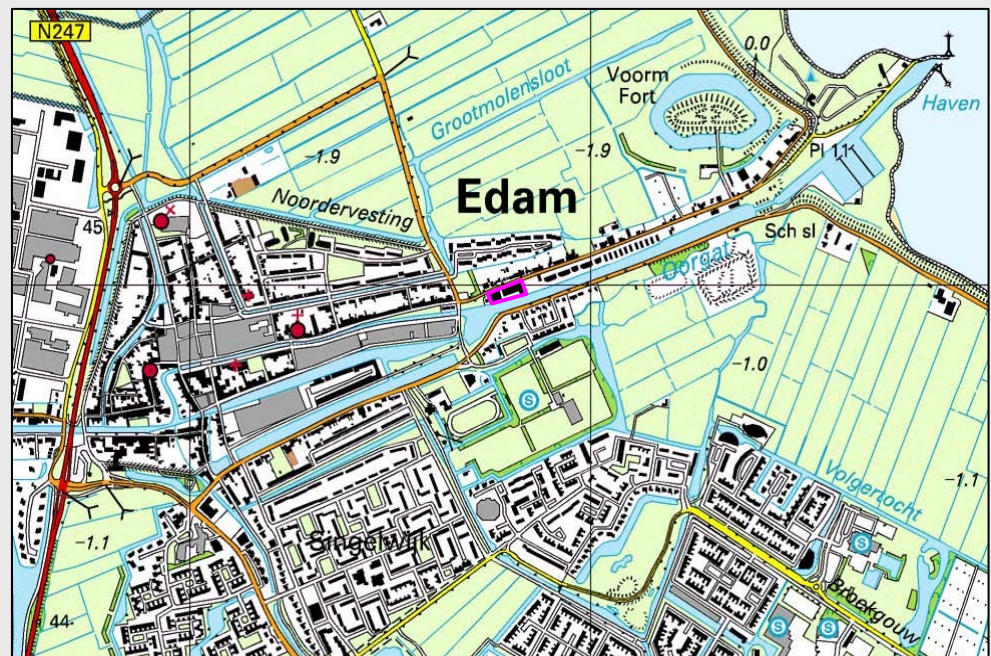
OW Projectnummer 236261
OM-nummer 44108
Provincie Noord-Holland
Gemeente Edam-Volendam
Plaats Edam
Toponiem Oorgat 21-23A

Kaartblad 19H
Coördinaten 132789/502998 132838/502995
132795/502967 132744/502970
Kadaster n.v.t.

Opdrachtgever Kloosterhoff BV
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering November 2010
Projectteam I. Vossen
A. Spoelstra

Bevoegd gezag Gemeente Edam-Volendam

Beheer documentatie Oranjewoud Almere

Afbeelding 1 Locatie plangebied (roze lijn)

(Topografische Kaart 1:25.000 (hier verkleind weergegeven), © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In de periode november-december 2010 is in opdracht van Kloosterhoff BV door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van een plangebied in Edam, gemeente Edam-Volendam (Noord-Holland). De locatie staat bekend als Oorgat 21-23A.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat in het plangebied archeologische resten uit de periode late middeleeuwen - nieuwe tijd kunnen worden aangetroffen. Het betreft resten die samenhangen met de stedelijke bewoning en, met name, scheepsbouw. Eerder onderzoek in de nabije omgeving van het plangebied heeft aangetoond dat de stedelijke ophogingspakketten veelal nog intact zijn en informatie verschaffen over de bewoning en gebruik van dit gedeelte van Edam. De mate van verstoring als gevolg van de afwisselende bebouwing in de tweede helft van de 20^e eeuw is potentieel hoog, maar kan op basis van dit bureauonderzoek niet in groter detail worden vastgesteld.

Selectieadvies

Gezien de hoge trefkans op archeologische resten uit bovengenoemde perioden en de potentieel hoge informatiewaarde van eventuele vindplaatsen wordt geadviseerd de sloop- en saneringswerkzaamheden vanaf het maaiveld te begeleiden. Het doel van een archeologische begeleiding is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen en, indien aanwezig, het vaststellen van de omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit ervan.

(Selectie)advies

Archeologische begeleiding sloop- en saneringswerkzaamheden vanaf het maaiveld

Voor een archeologische begeleiding is een Programma van Eisen verplicht, dat dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid.

1 Inleiding

In de periode november-december 2010 is in opdracht van Kloosterhoff BV door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van een plangebied in Edam, gemeente Edam-Volendam (Noord-Holland). De locatie staat bekend als Oorgat 21-23A.

De aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de toekomstige herinrichting van het gebied. De bestaande panden zullen worden gesloopt en vervolgens zal een sanering plaatsvinden. Ten behoeve van de benodigde vrijstellingen en vergunningen dienen ook de archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van de bestemmingsplanprocedure plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied. Naar aanleiding van de resultaten van het bureauonderzoek zullen adviezen worden geformuleerd ten aanzien van een eventueel vervolgonderzoek of planaanpassing. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dan wordt de opzet hiervan geformuleerd in de vorm van een Plan van Aanpak.

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2.

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt tussen het onderzoeksgebied en het plangebied. Het onderzoeksgebied betreft het gebied waarover gegevens zijn verzameld teneinde een gedetailleerd archeologisch verwachtingsmodel te formuleren. In dit geval betreft het onderzoeksgebied de directe omgeving van Edam (landschappelijke situatie) en de stad Edam (historische situatie). Met het plangebied wordt het gebied bedoeld waar de planvorming gaat plaatsvinden. Het plangebied ligt tussen de weg Oorgat in het noorden, en de watergang Oorgat in het zuiden: het wordt dus aan beide kanten begrensd door het Oorgat. Het plangebied omvat de panden aan het Oorgat met de huisnummers 21 - 23A. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 0,3 hectare.

2.2 Landschappelijke situatie

Geologie

Het plangebied ligt in het westelijk veengebied, in het zuidelijke gedeelte van de polder De Zeevang (de Ooster- en Westerweeren). Dit gebied is gevormd in de laatste geologische periode, het Holoceen (10.000 geleden tot heden). Deze periode volgde op een koude periode of ijstijd, het Weichselien. Gedurende het Weichselien waren de gemiddelde temperaturen dusdanig laag dat de poolijskappen tot enorme omvang groeiden.

Het Holoceen wordt gekenmerkt door een stijgende temperatuur. Hierdoor raakte het voormalige open landschap snel dicht begroeid. Door het afsmelten van de ijskappen liep de Noordzee geleidelijk vol. Langs de kust werden rond 7000 jaar geleden strandwallen gevormd, met daarachter een kweldergebied (strandwallen: Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl /kwelderafzettingen: Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer). Tezamen met de zeespiegel steeg ook de grondwaterspiegel. Dit had als gevolg dat het plantenmateriaal niet volledig kon afbreken. Hierdoor werd achter de strandwallen een laag veen gevormd, afgewisseld met mariene afzettingen. Vanaf circa 5000 geleden nam de zeespiegelstijging af, waardoor uiteindelijk een gesloten strandwallengordel ontstond. Het gebied hierachter verzoette, en door de slechte afwatering ontstond er in geheel West- en Midden-Nederland een dik pakket veen (Formatie van Nieuwkoop - Hollandveen). Deze situatie duurde tot circa 1500 jaar geleden.

Rond 1500 jaar geleden nam de invloed van de zee toe, en drong de zee via het zeegat van Bergen ver het achterland binnen. Ook werd in deze periode het Oer-IJ gevormd. Hierdoor trad op grote schaal erosie van het veen op, waardoor in het huidige Waterland uiteindelijk diverse grote meren ontstonden. Ten westen van Edam ligt het voormalige meer *Purmer*, dat in deze periode is ontstaan. De mariene afzettingen die vanaf deze periode zijn gevormd worden gerekend tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren.¹

Verder naar het oosten, ter hoogte van het huidige IJsselmeer, werd het veen eveneens geërodeerd. Door erosie aan de oevers konden deze meren zich uitbreiden, waardoor in de Romeinse tijd het meer *Flevo* ontstond. Dit is de voorloper van het IJsselmeer. De

---

¹ Berendsen, 2008

nauwe verbindingen met de zee slibden in rustige perioden geleidelijk aan weer dicht, maar in het veengebied bleven bovengenoemde meren bestaan, die uiteindelijk gedeeltelijk verzoetten. Het Flevomeer breidde zich in de Middeleeuwen uit tot het *Almere*, dat tot circa 1250 na Chr. bestond. Dit meer stond via de IJ-boezem in contact met de Noordzee, waardoor er een brak milieu aanwezig was.

Na 900 nam de invloed van de zee opnieuw toe. De hernieuwde invloed verliep in het begin zeer geleidelijk. Rond 1250 werd de invloed van de zee dusdanig dat de al dan niet door klei bedekte veenafzettingen werden geërodeerd. Vanaf deze periode vormde zich door voortdurende afbraak een binnensee. Uiteindelijk ontstond een nieuwe inbraakgeul, die de Noordzee via de Waddensee met het *Almere* verbond. Hierdoor werd het milieu weer zout, en ontstond de *Zuiderzee*. Onder invloed van de Zuiderzee werd op de niet-geërodeerde veenzones in Waterland een dun kleidek afgezet.²

Langs de veenstroompjes en de inbraakgeulen vanuit de Zuiderzee en de Noordzee werden kleiige oeverwallen afgezet. De eerste bewoning concentreerde zich op deze oeverwallen. Ter bescherming tegen de inbraken door de Zuiderzee werden al snel dijken opgeworpen. De dijk rond polder De Zeevang dateert uit de late middeleeuwen³. De inbraakgeulen werden afgedamd: de plaatsnamen Edam, Monnikendam en Durgerdam herinneren hier nog aan. De veenpolders raakten pas na de bedijking permanent bewoond. Vanwege de hoge grondwaterstanden ontstond op het kleilaagje vaak opnieuw veen. Pas met de aanleg van de Afsluitdijk, in 1932, kwam er een definitief einde aan de overstromingen voor dit gedeelte van Noord-Holland.

Geomorfologie

Het plangebied ligt in een ontgonnen veenvlakte met een ondergrond van klei (Laagpakket van Wormer).

AHN

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een belangrijk hulpmiddel bij archeologisch onderzoek in buitengebied. Met behulp van het AHN kunnen hoogteverschillen worden gevisualiseerd, die herleid kunnen worden tot bepaalde geomorfologische- en geografische vormkenmerken van het landschap. Het Oorgat is duidelijk te herkennen als een hoger gelegen zone: hier is een oude dijk aanwezig. Het maaiveld ligt ter hoogte van het plangebied op ongeveer 0,2 m + NAP. In de polder De Zeevang ten noorden van het plangebied ligt het maaiveld op 1,64 m -NAP. In de polder ten zuiden van het plangebied ligt het maaiveld iets hoger, op 1,2 m -NAP.

Bodem en grondwater

Het plangebied is niet gekarteerd op de bodemkaart, vanwege de ligging in de bebouwde kom van Edam. In de nabije omgeving komen echter overwegend waardveengronden op zegge- en broekveen voor (code: kVc-II⁴).

2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Hoewel Edam pas aan het einde van de late middeleeuwen voor het eerst wordt genoemd in de historische bronnen, gaat de bewoning van het veengebied verder terug. Het gebied

---

² De Mulder, 2003

³ Bron: ARCHIS

was destijds een groot moeras, dat slechts begaanbaar was via de afwateringsriviertjes en inbraakgeulen. Op de oeverwallen hiervan vond de oudste bewoning plaats. In de loop van de vroege middeleeuwen was het veenpakket dusdanig hoog gegroeid dat akkerbouw mogelijk was. Ten zuiden van Edam, in de Zuidpolder, zijn verkavelingsspooren aangetroffen die wijzen op deze vroeg-middeleeuwse veenontginningen. Als gevolg van landbouwactiviteiten (ontwatering, bodemdaling door inklinking veen) in combinatie met een hernieuwde invloed van de zee vernatte het gebied echter snel, waarna er vanaf de late middeleeuwen nog slechts veeteelt mogelijk was. De huidige verkaveling is ontstaan na de bedijkingen.⁵

Edam is ontstaan op de oeverwallen van het veenriviertje IJe of E, die vanuit het noorden door Edam stroomt en bij Volendam in de Zuiderzee uitmondde. Omstreeks 1230 is de IJe bij Edam afgedamd, vandaar de naam. In 1310 na Chr. wordt Edam voor het eerst vermeld als 'Ijedam'. Het wordt omschreven als een klein dorp waar de inwoners leven van veeteelt en visserij. In diezelfde eeuw (1357) ontving het dorpje echter stedelijke privileges van graaf Willem V, vanwege de gunstige ligging en het feit dat Willem V op deze wijze bondgenoten zocht gedurende de Hoekse en Kabeljauwse twisten. Aan het einde van de 14^e eeuw kreeg Edam toestemming een nieuwe haven aan te leggen, als alternatief voor de oorspronkelijke haven bij Volendam. Hierbij werd het Oorgat aangelegd (Oorgat betekent 'andere gat'). De stedelijke bebouwing en nijverheid breidde zich toen verder uit van de historische kern naar de haven, waarbij de bebouwing zich als een lint langs het Oorgat concentreerde. Omstreeks 1500 werd de oude binnenstad, ten westen van het Oorgat, ommuurd. In de daarop volgende eeuwen groeide Edam uit tot een levendige handelsplaats, vanwege de bloeiende haven en de goede verbindingen met het achterland. Met name de scheepsbouw en de kaashandel namen een belangrijke plaats in.

Op de kaart uit 1632 (Johannes Bleau) is het plangebied bebouwd: er zijn huizen en akkers/tuinen te zien. Verder zijn er meerdere scheepswerven te zien. Op de kaart uit 1743 (Isaak Tirion) zijn er nog uitsluitend scheepswerven aanwezig. De strook land tussen het Oorgat en de gelijknamige weg, waar het plangebied ligt, was dus voornamelijk in gebruik als (scheeps-)nijverheidszone (zie afbeelding 3).⁶

---

⁴ Grondwatertrap II: hoogste grondwaterstand (winter): gelijk aan maaiveld, laagste grondwaterstand (zomer): 50-80 cm -mv.

⁵ Huizer et al, 2005

⁶ Bron: <http://www.waterlandsarchief.nl>

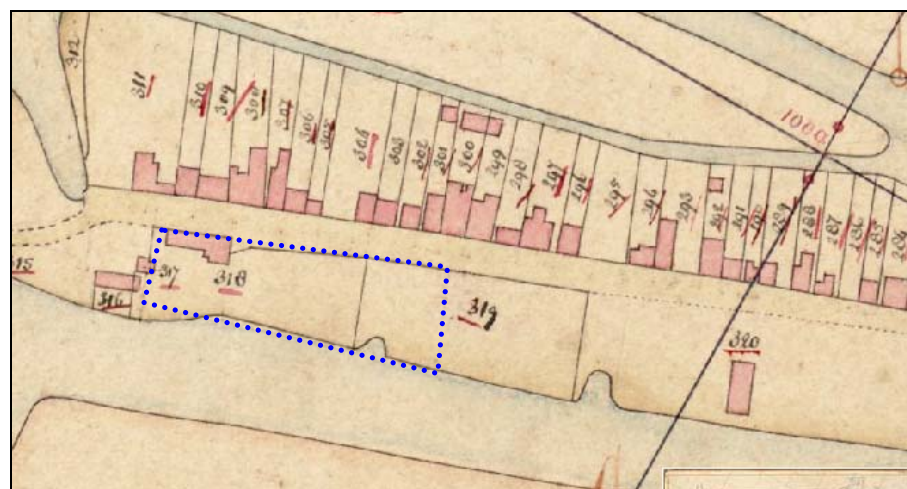

Afbeelding 3. Het plangebied (pijl) omstreeks 1632 (l) en 1743 (r.).

Door de open verbinding tussen de Zuiderzee en de achterliggende Purmer was er voortdurend sprake van grote wateroverlast in het achterland. Hierop werd besloten sluisen in het Oorgat te plaatsen, hetgeen eind 16^e eeuw gereed was. Als gevolg hiervan verzandde het Oorgat en lag Edam niet meer direct in open verbinding met de zee, waardoor de economische bloei sterk afnam. Met de aanleg van het Noordhollandskanaal en het Noordzeekanaal in de 19e eeuw kwam al het handelsverkeer bovendien in handen van Amsterdam, waardoor Edam één van de 'dode Zuiderzeesteden' werd. De omvang van Edam is hierdoor tot de 20e eeuw min of meer gelijk gebleven aan de grenzen van de 17e eeuwse stad⁷.

2.4 Bouwhistorische ontwikkeling

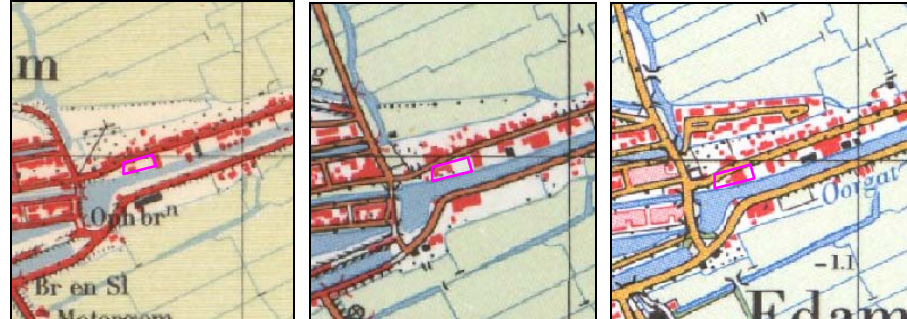
De historische ontwikkeling van de bebouwing ter hoogte van het plangebied is goed te volgen op de kadastrale minuut (1811-1830) en de (militair-)topografische kaarten vanaf 1830. Op de kadastrale minuut is in het westelijke gedeelte van het plangebied bebouwing te zien (zie afbeelding 4). Deze situatie blijft gelijk tot 1949.

Afbeelding 4. Het plangebied op de kadastrale minuut 1811-1830. Deze situatie blijft als zodanig tot 1949

⁷ Raap & Lourijzen, 1993

In de loop van de 20^e eeuw wijzigt de bebouwing herhaaldelijk: de bebouwing uit de periode 1811 -1949 op de topografische kaart uit 1949 verdwenen. De weg Oorgat is rechtgetrokken. Op de kaart uit 1961 en 1971 zijn opnieuw gewijzigde gebouwen te zien (afbeelding 5). In 1983 is het kaartbeeld vergelijkbaar aan de huidige situatie.⁸

Afbeelding 5 (v.l.n.r.). Het plangebied op de topografische kaart uit 1949, 1961 en 1971

Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH)

De Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH) is een portaal waarop archeologisch-, cultuurhistorische-, landschappelijke-, en bouwhistorische gegevens, afkomstig van verschillende instanties, inzichtelijk worden gemaakt. Het kaartbeeld van de KICH laat voor het plangebied geen bouwkundige monumenten zien in de vorm van afzonderlijke panden of objecten. Wel staat het plangebied aangegeven op een aantal kaartlagen van het KICH (tabel 1).

Tabel 1. KICH

Kaartlaag	Omschrijving
Stads- en dorpsgezichten (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)	Ruimtelijk patroon; hoge cultuurhistorische waarde
Archeologische Monumentenkaart (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)	Laat-middeleeuwse stadskern Edam, terrein met een hoge archeologische waarde
Cultuurhistorisch GIS (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)	Ruimtelijk patroon, geconcentreerde bewoning, handelsstadje, strijd tegen zeewater
Monumenten-Inventarisatieproject (MIP) (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Edam-Volendam)	Bouwkunst; ruimtelijk patroon

2.5 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Het plangebied is op dit moment grotendeels bebouwd: er zijn panden aanwezig behorende bij het watersportbedrijf en bij de winterstalling van boten. Ook zijn verhardingen aanwezig. De betreffende panden dateren ongeveer uit de jaren '70-'80 van de vorige eeuw.

Consequenties toekomstig gebruik

In de nabije toekomst zullen de panden worden gesloopt en zal ter plaatse een sanering plaatsvinden. De sanering zal beperkt blijven tot het verwijderen van de vervuilde bovengrond. De precieze omvang hiervan is nog niet bekend, maar zal ongeveer 50 cm

⁸ Bron: <http://www.watwaswaar.nl>

bedragen. Met name bij de saneringswerkzaamheden zal de bodem en eventueel aanwezige archeologische resten worden bedreigd.

3 Bekende archeologische waarden

In de database ARCHIS van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn terreinen met een archeologische status (CMA-nummers) en archeologische waarnemingen (Waarnemingsnummers) geregistreerd. De archeologische monumenten worden gevisualiseerd op de Archeologische Monumentenkaart, en worden daarom AMK-terreinen genoemd. Ook worden archeologische onderzoeken en bevindingen hiervan in ARCHIS geregistreerd door middel van het toekennen van een onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.).

Eerder onderzoek

Langs het Oorgat hebben in het recente verleden diverse archeologische onderzoeken plaatsgevonden. Deze onderzoeken zijn allemaal aan de noordkant van het Oorgat/de weg gelegen. Het dichtstbijzijnde onderzoek heeft in 2007 plaatsgevonden direct ten noorden van het plangebied, aan de overzijde van het Oorgat (kadastraal perceel B1053, huisnummer 110).⁹ Dit onderzoek bestond uit een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Hierbij werd in de bovengrond een ophoogpakket met een dikte van 1,0 m aangetroffen, doorspekt met aardewerk en botmateriaal dat geïnterpreteerd is als stedelijk afvalmateriaal, daterend uit de nieuwe tijd (vanaf circa 1500 na Chr.). Er werden geen sporen van de historische bebouwing aangetroffen. Het natuurlijke bodemprofiel begon op een gemiddelde diepte van 1,0 m -mv, en bestond uit een dik pakket Hollandveen (tot 2,2 m -mv), dat geleidelijk overging in mariene afzettingen van het laagpakket van Wormer. Op basis van de resultaten van het booronderzoek is geadviseerd de graafwerkzaamheden ter plaatse te begeleiden. De overige onderzoeken langs het Oorgat laten een vergelijkbaar beeld zien.¹⁰ In diverse onderzoeken zijn ter hoogte van de weg ook restanten van de 14^e eeuwse dijk langs het Oorgat aangetroffen, bestaande uit verrommelde lagen die de natuurlijke afzettingen naar beneden hadden gedrukt.

AMK-terreinen

Het plangebied ligt in een AMK-terrein. Het betreft AMK-terrein 14649: de historische kern van Edam zoals deze staat weergegeven op de historische kaart uit 1849 (zie ook paragraaf 4.2). Ter hoogte van dit terrein kunnen resten aanwezig zijn samenhangend met stedelijke bebouwing en nijverheid van de periode late middeleeuwen - nieuwe tijd, die informatie kunnen geven over de stadsontwikkeling van Edam. Het terrein heeft op de AMK de status: *hoge archeologische waarde*.

De overige twee AMK-terreinen in de nabije omgeving betreffen twee laat-middeleeuwse dijken: in het noorden de IJsselmeerdijk (AMK-terrein 14684) en in het zuiden de Zuidpolderzeedijk (AMK-terrein 14681). Beide dijken hebben op de AMK de status *waardevol*.

Voor de ligging van de twee terreinen wordt verwezen naar tekening 236261-ARCHIS. Voor een overzicht van de AMK-terreinen in de ruimere omgeving van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 3a.

---

⁹ Wullink, 2007 / OM-nr. 21131

¹⁰ OM-nrs. 12631, 12637, 15861, 19999, 25504 en 37104

Waarnemingen

In de nabije omgeving van het plangebied zijn meerdere waarnemingen aangetroffen: zie onderstaande tabel.

Voor de ligging van de waarnemingen wordt verwezen naar tekening 236261-ARCHIS.

Voor een overzicht van de waarnemingen in de wijdere omgeving van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 3b.

Tabel 1. Waarnemingen in de nabije omgeving van het plangebied

Waarnemingsnr.	Toponiem + object / complextype	Begin periode	Eind periode
407495	Oorgat 20a en b; restanten dijklichaam Oorgat, aardewerk uit stedelijke ophoogpakketten	Middeleeuwen laat (dijk)	Nieuwe tijd
401067	Oorgat 110 kadastraal perceel B1053; aardewerk, metaal en botmateriaal uit stedelijke ophoogpakketten	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
37799	Damplein: kiezelvloer en kogelpotaardewerk, aangetroffen onder een vloer van een huis; nadere locatiegegevens niet bekend	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
50243	Zone tussen Noorderstraat en Tuinderstraat: baksteensporen	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
401373	Zuidpolder; aardewerk: roodbakend geglazuurd en majolica	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
417946 41990	Zuidpolder - Volgersloot. Ophoogpakket, aardewerk en baksteen samenhangend met verhoogde huisplaats	Middeleeuwen laat	Middeleeuwen laat
417950	Verkavelingssporen	Middeleeuwen vroeg	Middeleeuwen laat

4 Archeologische verwachting

4.1 Archeologische verwachtingskaarten

IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie. Op de IKAW ligt het plangebied in een zone met een lage archeologische verwachting. Het ligt echter wel binnen een AMK-terrein (zie hoofdstuk 3).

Provinciale verwachtingskaart

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland komt het kaartbeeld qua overeen met dat van de IKAW: het AMK-terrein 14684 valt samen met een zone met een hoge waarde (WAT 853A). Het westelijke gedeelte van het plangebied valt bovendien binnen een vlak met een zeer hoge historische (stede)bouwkundige waarde (WAT 188B). Het betreft het beschermde stadsgezicht van de binnenstad van Edam. Qua historische geografie valt het plangebied in een zone met een hoge waarde (WAT 102G)

Gemeentelijke verwachtingskaart

De gemeente Edam-Volendam beschikt op dit moment nog niet over een vastgesteld archeologiebeleid.

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

datering

In het plangebied kunnen resten worden aangetroffen uit de periode late middeleeuwen - nieuwe tijd.

complextype

In het plangebied worden resten van de 14^e eeuwse dijk verwacht, evenals resten van stedelijke bebouwing en nijverheid, in het bijzonder scheepswerven

omvang

Uitgegaan wordt van vindplaatsen met een minimale omvang van 100 m² tot maximaal 1 hectare: eventuele vindplaatsen kunnen zich tot buiten het onderhavige plangebied voortzetten.

diepteligging

De verwachte resten worden verwacht in stedelijke ophogingspakketten, die hier vanaf het maaiveld aanwezig zijn en een gemiddelde dikte van ongeveer 1,0 m hebben. De dikte van het ophogingspakket is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van de dijk. Ook in de top van het Hollandveen kunnen sporen worden aangetroffen.

locatie

De verwachte resten kunnen in het gehele plangebied worden aangetroffen.

uiterlijke kenmerken

Stedelijke bebouwing: restanten van huizen en bijgebouwen in steenbouw: funderingen, muur- en vloerresten, gemetselde water- en beerputten, afvalkuilen.

Ophooglagen: verrommelde, opgebrachte pakketten (hier meestal bestaande uit veen gemengd met zand), doorspekt met bewoningsafval.

Nijverheid: scheepshellingen, bestaande uit plankenvoeren en houten constructiemateriaal, scheepsonderdelen, werktuigen.

Vondstmateriaal: voornamelijk aardewerk. Ook: metaal, bot en hout. Vanwege de aanwezigheid van veen in de bovengrond zijn organische materialen mogelijk goed bewaard gebleven.

mogelijke verstoringen

De analyse van het historisch kaartmateriaal heeft naar voren gebracht dat met name in de tweede helft van de 20^e eeuw regelmatig wijzigingen hebben plaatsgevonden in de bebouwing van het plangebied. Het is niet bekend in hoeverre deze de eventueel aanwezige resten van de historische bebouwing in de ondergrond hebben verstoord. Dit zal nader dienen te worden vastgesteld.

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat in het plangebied archeologische resten uit de periode late middeleeuwen - nieuwe tijd kunnen worden aangetroffen. Het betreft resten die samenhangen met de stedelijke bewoning en, met name, scheepsbouw. Eerder onderzoek in de nabije omgeving van het plangebied heeft aangetoond dat de stedelijke ophogingspakketten veelal nog intact zijn en informatie verschaffen over de bewoning en gebruik van dit gedeelte van Edam. De mate van verstering als gevolg van de afwisselende bebouwing in de tweede helft van de 20^e eeuw is potentieel hoog, maar kan op basis van dit bureauonderzoek niet in detail worden vastgesteld.

5.2 Advies voor vervolgonderzoek

Gezien de hoge trefkans op archeologische resten uit bovengenoemde perioden en de potentieel hoge informatiewaarde van eventuele vindplaatsen wordt geadviseerd de sloop- en saneringswerkzaamheden vanaf het maaiveld te begeleiden. Het doel van een archeologische begeleiding is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen en, indien aanwezig, het vaststellen van de omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit ervan. De archeologische begeleiding dient plaats te vinden onder protocol proefsleuven.

(Selectie)advies

Archeologische begeleiding sloop- en saneringswerkzaamheden conform protocol proefsleuven vanaf het maaiveld

Voor een archeologische begeleiding conform protocol proefsleuven is een Programma van Eisen verplicht, dat dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Heerenveen, januari 2011

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Huizer, J., R. de Groot et al, 2005. *Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen in de Zuidpolder te Edam*. SyntheGra Rapportage 175124, SyntheGra BV, Zelhem.

Mulder, E.J. de, Geluk, M.C et al, 2003. *De Ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Raap, E. & L.R. Lourijsen, 1993. *Monumenten Inventarisatie Project (MIP) Noord-Holland, gemeente Edam-Volendam*. Provincie Noord Holland.

Wullink, A.J., 2007. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan het Oorgat te Edam, gemeente Edam-Volendam (N.-H.)*. ARC-Rapporten 2007-13, Archeological Research and Consultancy, Geldermalsen.

Kaarten

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad

Historische kaarten (<http://www.watwaswaar.nl>)

Internet

<http://archis2.archis.nl>

<http://www.kich.nl>

<http://chw.noord-holland.nl>

<http://www.waterlandsarchief.nl>

<http://www.edam-volendam.nl>

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

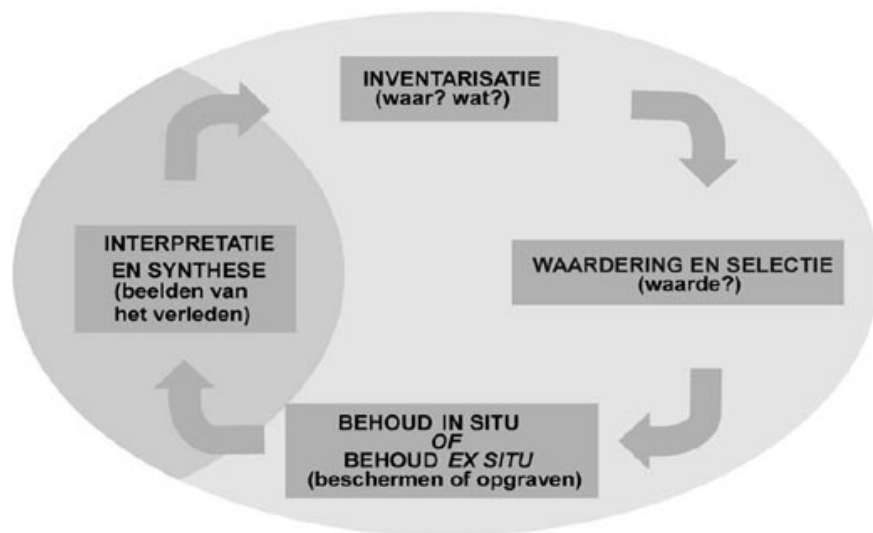
Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

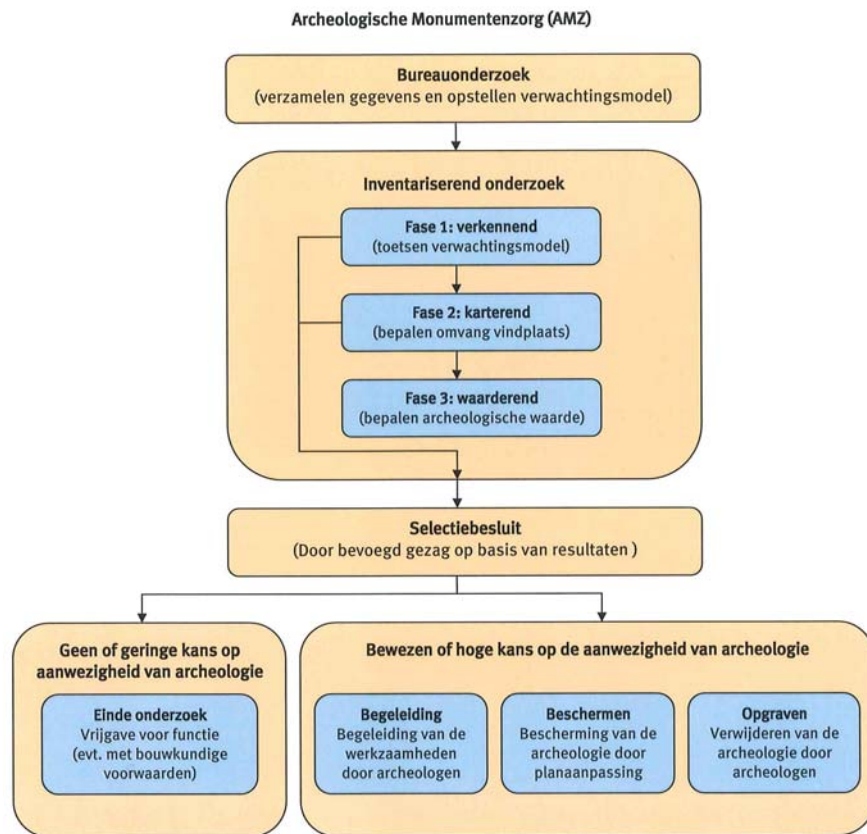
Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afb. 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afb. 2: proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waarderend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven. Omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waarderend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud *ex situ* genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud *in situ*, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud *in situ* veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud *ex situ* door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a: AMK-terreinen uit ARCHIS II

<i>monumentnr.</i> 10798	<i>waarde</i> Terrein van hoge archeologische waarde	<i>complextype</i> Huisterp	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H 002		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>plaats</i> Axwijk			
<i>gemeente</i> Zeevang			
<i>toponiem</i> WESTERWEEREN; BUITENGOUWWEG			
<i>coördinaten</i> 130408 504438			
<i>monumentnr.</i> 14636	<i>waarde</i> Terrein van hoge archeologische waarde	<i>complextype</i> Stad	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H 008		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i> Katham			
<i>gemeente</i> Edam-Volendam			
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i> 132877 500524			
<i>monumentnr.</i> 14648	<i>waarde</i> Terrein van hoge archeologische waarde	<i>complextype</i> Stad	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H 009		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i> Volendam			
<i>gemeente</i> Edam-Volendam			
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i> 133836 500908			
<i>monumentnr.</i> 14649	<i>waarde</i> Terrein van hoge archeologische waarde	<i>complextype</i> Stad	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H 010		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i> Edam			
<i>gemeente</i> Edam-Volendam			
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i> 132526 502919			
<i>monumentnr.</i> 14681	<i>waarde</i> Terrein van archeologische waarde	<i>complextype</i> Dijk	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H A18		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i> Onbekend			
<i>gemeente</i> Edam-Volendam			
<i>toponiem</i> ZUIDPOLDERZEEDIJK			
<i>coördinaten</i> 134355 502221			
<i>monumentnr.</i> 14684	<i>waarde</i> Terrein van archeologische waarde	<i>complextype</i> Dijk	<i>datering tot</i>
<i>kaartblad + volgnr.</i> 19H A21		<i>datering van</i>	
<i>provincie</i> Noord-Holland		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i> Onbekend			
<i>gemeente</i> Edam-Volendam			
<i>toponiem</i> IJSSELMEERDIJK			
<i>coördinaten</i> 133230 503835			

Bijlage 3b: Waarnemingen uit ARCHIS II

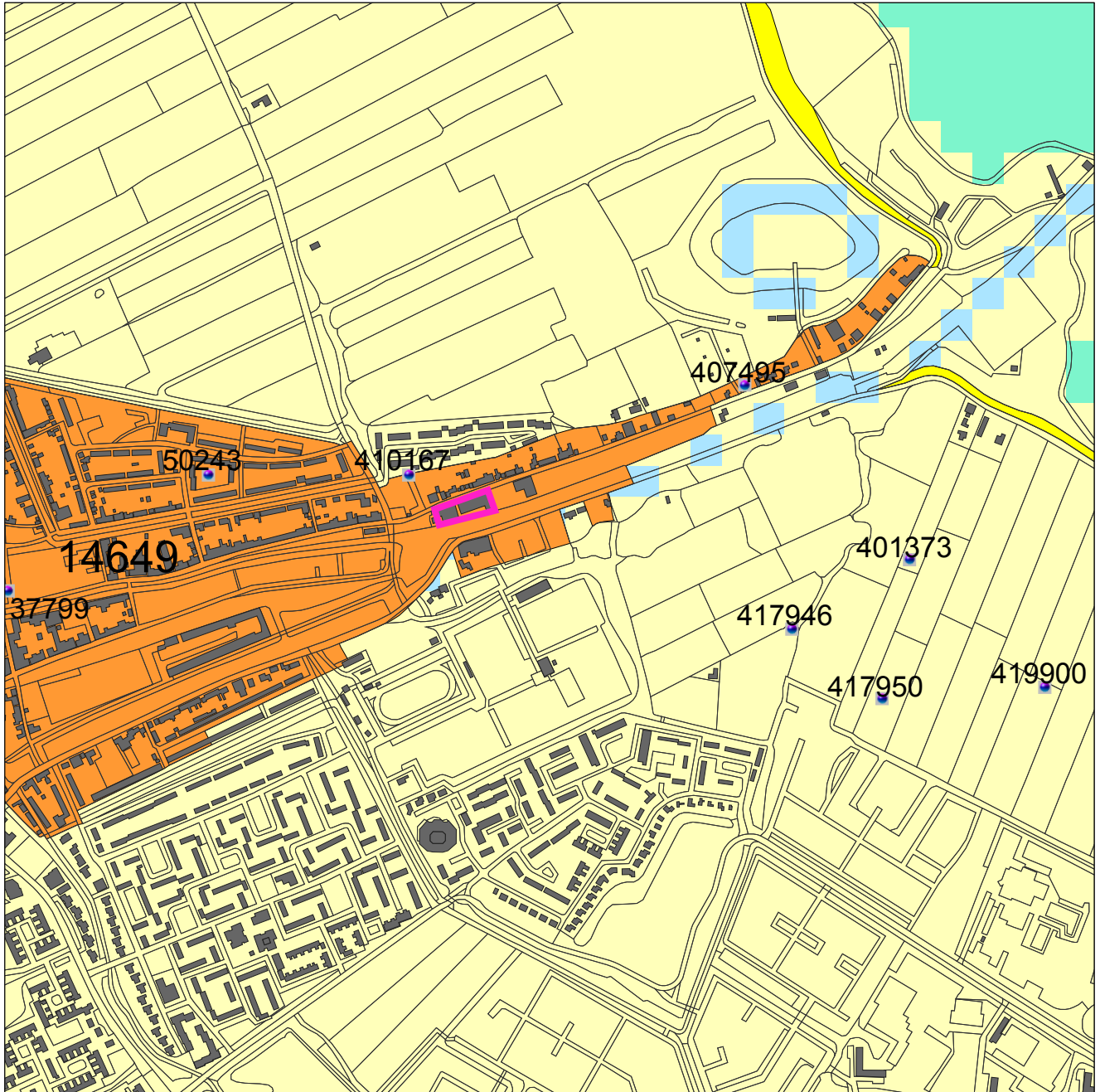
waarnemingsnr.	37799	type vindplaats	Stad	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	DAMPLEIN				
coördinaten	132060 502850				
vondstomstandigheden	Onbekend				
OM-nr.	-1				
vondstdatum	1963				
waarnemingsnr.	50243	type vindplaats	Akker/tuin	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	Noorderstraat				
coördinaten	132380 503035				
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek				
OM-nr.	7454				
vondstdatum	30-09-2004				
waarnemingsnr.	55271	type vindplaats	Onbekend	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	Mathijs Tinxgracht 14-15				
coördinaten	131945 503071				
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek				
OM-nr.	-1				
vondstdatum	22-02-2005				
waarnemingsnr.	228057	type vindplaats	Stad	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	BREEDSTRAAT				
coördinaten	132050 502850				
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving				
OM-nr.	-1				
vondstdatum	03-1996				
waarnemingsnr.	401373	type vindplaats	Onbekend	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	Zuidpolder				
coördinaten	133500 502900				
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek				
OM-nr.	13546				
vondstdatum	01-09-2005				
waarnemingsnr.	403939	type vindplaats	Molen	tot	
bron	ARCHIS	datering van			
plaats	Edam				
gemeente	Edam-Volendam				
toponiem	Zuidpolder, locatie molen				
coördinaten	134061 502698				
vondstomstandigheden	Archeologisch:				
OM-nr.	14925				
vondstdatum	12-12-2005				

waarnemingsnr.	407495	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Edam	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Edam-Volendam		
<i>toponiem</i>	Oorgat 20a & b		
<i>coördinaten</i>	133237 503179		
vondstomstandigheden	Archeologisch: begeleiding		
<i>OM-nr.</i>	15861		
<i>vondstdatum</i>	28-05-2006		
waarnemingsnr.	410167	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Edam	Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Edam-Volendam	Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>		Bronstijd midden: 1800 - 1100 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	132700 503035	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>OM-nr.</i>	19852	Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	06-02-2007		
waarnemingsnr.	413617	type vindplaats	Klooster(complex)
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Edam	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>gemeente</i>	Edam-Volendam	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
<i>toponiem</i>	Matthijs Tinxgracht 16	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>coördinaten</i>	131945 503070	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	20524	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstdatum</i>	07-01-2007	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
waarnemingsnr.	417154	type vindplaats	Molen
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Edam	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Edam-Volendam		
<i>toponiem</i>	De Zuidpolder, locatie molen		
<i>coördinaten</i>	134061 502698		
vondstomstandigheden	Archeologisch: bureauonderzoek		
<i>OM-nr.</i>	13546		
<i>vondstdatum</i>	08-2005		

Kaartenbijlage

Legenda

- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd
- plangebied

Schaal 1:10000

